

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Фесик Дмитро Сергійович

УДК 330.341

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Інноваційна діяльність в підприємницьких структурах

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:

Тищенко С.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2023

АНОТАЦІЯ

Фесик Д. С. Інноваційна діяльність в підприємницьких структурах. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У роботі проведено дослідження інноваційної діяльності в підприємницьких структурах. Вивчено теоретичні основи управління інноваційною діяльністю підприємства. Проведено дослідження сучасного стану управління інноваційною діяльністю на підприємстві. Запропоновано напрями удосконалення управління інноваційною діяльністю на підприємстві. Розраховано соціально-економічну ефективність запропонованих заходів.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, підприємницька структура, підприємництво, ефективність інноваційної діяльності.

ANNOTATION

Fesyk D. S. Innovative activity in entrepreneurial structures. - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining the Master's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship and trade». – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The research of innovative activity in entrepreneurial structures is carried out in the work. The theoretical foundations of the management of innovative activities of the enterprise have been studied. A study of the current state of management of innovative activities at the enterprise was conducted. Directions for improving the management of innovative activities at the enterprise are proposed. The socio-economic efficiency of the proposed measures is calculated.

Keywords: innovations, innovative activity, entrepreneurial structure, entrepreneurship, efficiency of innovative activity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Сутність, завдання, функції та структура інноваційної діяльності підприємства.....	8
1.2. Механізм управління інноваційною діяльністю підприємства.....	13
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФЕСИК С.В.».....	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка здійснення інноваційної діяльності підприємства	20
2.2. Дослідження системи стратегічного управління розвитком інновацій на підприємстві.....	26
Висновки до розділу 2	31
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФЕСИК С.В.».....	32
3.1. Напрями стратегічного розвитку підприємства на інноваційних засадах ...	32
3.2. Обґрунтування проекту розвитку інноваційної діяльності та оцінка ефективності запропонованих заходів на підприємстві.....	37
Висновки до розділу 3	42
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	46
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інновації завжди були ключовим чинником у суспільному прогресі. Керування інноваційним процесом визначає можливість розвитку соціально-економічних систем у довгостроковому плані. Для досягнення цієї мети важливо впроваджувати системи управління інноваціями у підприємницьких структурах. Ефективне управління інноваційною діяльністю на підприємствах передбачає створення та розвиток відповідних організаційних форм, методів та інструментів управління.

Для того, щоб підприємства змогли розвиватись у майбутньому, важливо ухвалювати рішення у сферах технологій та організації. Технологічна частина передбачає успішне впровадження нововведень, а організаційна – ефективне управління інноваціями та інноваційним процесом, які повинні бути чітко вбудовані у загальну систему підприємства. Тому на сучасному етапі особливо важливо розробляти та успішно впроваджувати систему управління інноваційною діяльністю, яка стане основою для раціонального планування, організації, мотивації та контролю інноваційного процесу, інноваційної діяльності та інвестиційних проектів у сфері нововведень.

Ефективний механізм управління передбачає системне впровадження інновацій та досягнення соціально-економічної вигоди за довгостроковий період. Інновації є ключовим чинником розвитку, оскільки приносять структурні та якісні зміни в управління підприємством. Ці позиції підкреслюють важливість впровадження системи управління інноваційною діяльністю на підприємствах України.

Питання та проблеми управління інноваційною діяльністю на підприємствах активно досліджуються у відомих українських та зарубіжних вчених-економістів. Вагому увагу питанням управління інноваційною діяльністю підприємств приділено в наукових дослідженнях вчених: С. А. Володіна, П. Т. Саблука, М. Х. Корецького, Й. Шумпетера, Е. Менсфілда, Р. Ватермана, Е. Денісона, М. Портера, С. М. Ілляшенко, Г. І. Калитич, Р. Нельсон

та ін. У той же час значна кількість проблем щодо розвитку та оптимізації системи управління інноваційною діяльністю в середовищі підприємницьких структур залишаються й досі недостатньо висвітленими на системній основі та вимагають вирішення у теоретичних, методичних та практичних аспектах.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних основ та розробка практичних аспектів удосконалення управління інноваційною діяльністю в підприємницьких структурах.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення наступних **завдань**:

- вивчити сутність, завдання, функції та структуру інноваційної діяльності підприємства;

- дослідити механізм управління інноваційною діяльністю підприємства;

- надати організаційно-економічну характеристику та провести оцінку здійснення інноваційної діяльності підприємства;

- провести дослідження системи стратегічного управління розвитком інновацій на підприємстві;

- розробити напрями стратегічного розвитку підприємства на інноваційних засадах;

- представити обґрунтування проекту розвитку інноваційної діяльності та оцінку ефективності запропонованих заходів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес управління інноваційною діяльністю на підприємстві ПП «Фесик С.В.».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних засад управління інноваційною діяльністю на підприємстві ПП «Фесик С.В.».

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувалася сукупність загальних та специфічних наукових методів. Методи дослідження: системний підхід, методи економічного і статистичного аналізу, групування, графічне моделювання організаційних структур, експертної оцінки. Для отримання аналітичної інформації були використані дані статистичної звітності, внутрішньої, зокрема, бухгалтерської звітності підприємств.

Інформаційна база дослідження представлена матеріалами навчальних посібників та підручників, наукових статей з питань управління інноваційною діяльністю в підприємницьких структурах, інтернет-джерел, даними бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства та внутрішньою корпоративною інформацією.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати мають практичне значення через ряд факторів: сприяння розширенню сфери інноваційної діяльності підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Запропоновані заходи надають можливість підприємству виступати як інвестор та учасник інноваційних процесів. Крім того, результати дослідження відображають практичний досвід управління інноваціями, що може слугувати основою для розвитку бізнесу в умовах нестабільності, що є актуальною проблемою в нашій країні.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні результати дослідження оприлюднені: ...

- Фесик Д.С. Система стратегічного управління розвитком інновацій на підприємстві. *Студентські наукові читання – 2023: Збірник наукових праць Науково–практичної конференції «Студентські наукові читання – 2023» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.* Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 221- 223.

- Тищенко С.В., Фесик Д.С. Механізм управління інноваційною діяльністю підприємства. *Студентські наукові читання – 2023 : Матеріали студентської науково-практичної конференції, 14 грудня 2023 року.* Житомир : Поліський національний університет, 2023.

- Тищенко С.В., Фесик Д.С. Сутність, завдання та структура інноваційної діяльності підприємства. *Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 22-23 червня 2023 року.* – Житомир : Поліський національний університет, 2023.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 46 сторінках друкованого тексту. Робота містить 6 таблиць та 6 рисунків. Список використаних літературних джерел налічує 45 джерел, що викладені на 4 сторінках. Робота містить 6 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, завдання, функції та структура інноваційної діяльності підприємства

Інноваційна діяльність підприємства - це складний процес, що передбачає створення, використання та поширення новаторських ідей для досягнення конкурентних переваг та підвищення прибутковості виробництва. У сучасній економіці важливою складовою стає інноваційна діяльність підприємства, яка дозволяє займати стійкі позиції на ринку та отримувати переваги над конкурентами в специфічній галузі, що становить основу комерційних інтересів цього підприємства [6, с.17].

Усі нововведення різняться за своїм характером і призначенням: технічні - нові товари, технології, матеріали та обладнання; організаційні - нові підходи до управління різними аспектами діяльності підприємств і їхніх об'єднань; економічні - методи управління виробництвом та науковою сферою через планування, фінанси, ціноутворення та мотивацію праці; соціальні - спрямовані на активізацію людського потенціалу через нові форми навчання, підтримку творчості та створення комфортних умов праці; юридичні - нові закони та правові документи, що регулюють різні сфери діяльності підприємств, організацій та окремих осіб [17, с.336].

Інноваційний характер ринкової поведінки суб'єктів підприємницької діяльності базується на великій кількості нововведень, що реалізуються на основі різноманітних комбінацій у компанії [24, с.116].

Інновацію можна описати як впровадження нових ідей у різні сфери діяльності компанії з метою сприяти її економічному зростанню. Це підходить до розгляду різних типів інновацій, кожен з яких має вплив на конкурентоспроможність організації (рис. А.1 Додаток А).

Інноваційна діяльність підприємства охоплює процес створення, впровадження та поширення нововведень у всіх сферах його діяльності. Це включає розробку нових продуктів або послуг, застосування передових технологій, зміни в організаційній структурі, методах виробництва чи управління [35, с.150].

Сутність інновацій полягає в здатності підприємства створювати щось нове, що може бути корисним для ринку та споживачів. Це може бути ідея, яка трансформується в продукт, процес або послугу, що відповідає наявним або майбутнім потребам.

Окремі наукові дефініції поняття «інноваційна діяльність підприємства» представлено у табл. А.1 Додатку А.

Отже, за результатами проведеного аналізу літературних джерел вважаємо за доцільне представити авторське визначення поняття «інноваційна діяльність підприємства», під яким будемо розуміти це такий вид діяльності, що сприяє трансформації досягнень науково-технічного прогресу в реальні новітні технології, товари, послуги, способи та технології організації та управління виробничими процесами суб'єктів підприємницької діяльності.

Інноваційна діяльність також включає в себе етапи дослідження, розробки, впровадження та комерціалізації нововведень. Цей процес може бути внутрішнім - коли підприємство самостійно розробляє та впроваджує інновації, або зовнішнім - коли використовуються зовнішні ресурси, такі як співпраця з іншими компаніями, університетами чи дослідницькими установами.

Результати інноваційної діяльності виявляються у вигляді інноваційної продукції, яка може мати матеріальну форму або бути безматеріальною (наприклад, «ноу-хау»), і підлягає правовому захисту [44, с.165].

Інноваційна діяльність підприємства має декілька ключових характеристик, які визначають її сутність і спрямованість (рис. 1.1).

Загалом, інноваційна діяльність підприємства є ключовою для його успішності та розвитку, спрямована на пошук та впровадження нових можливостей та рішень для вирішення викликів сучасного ринку.

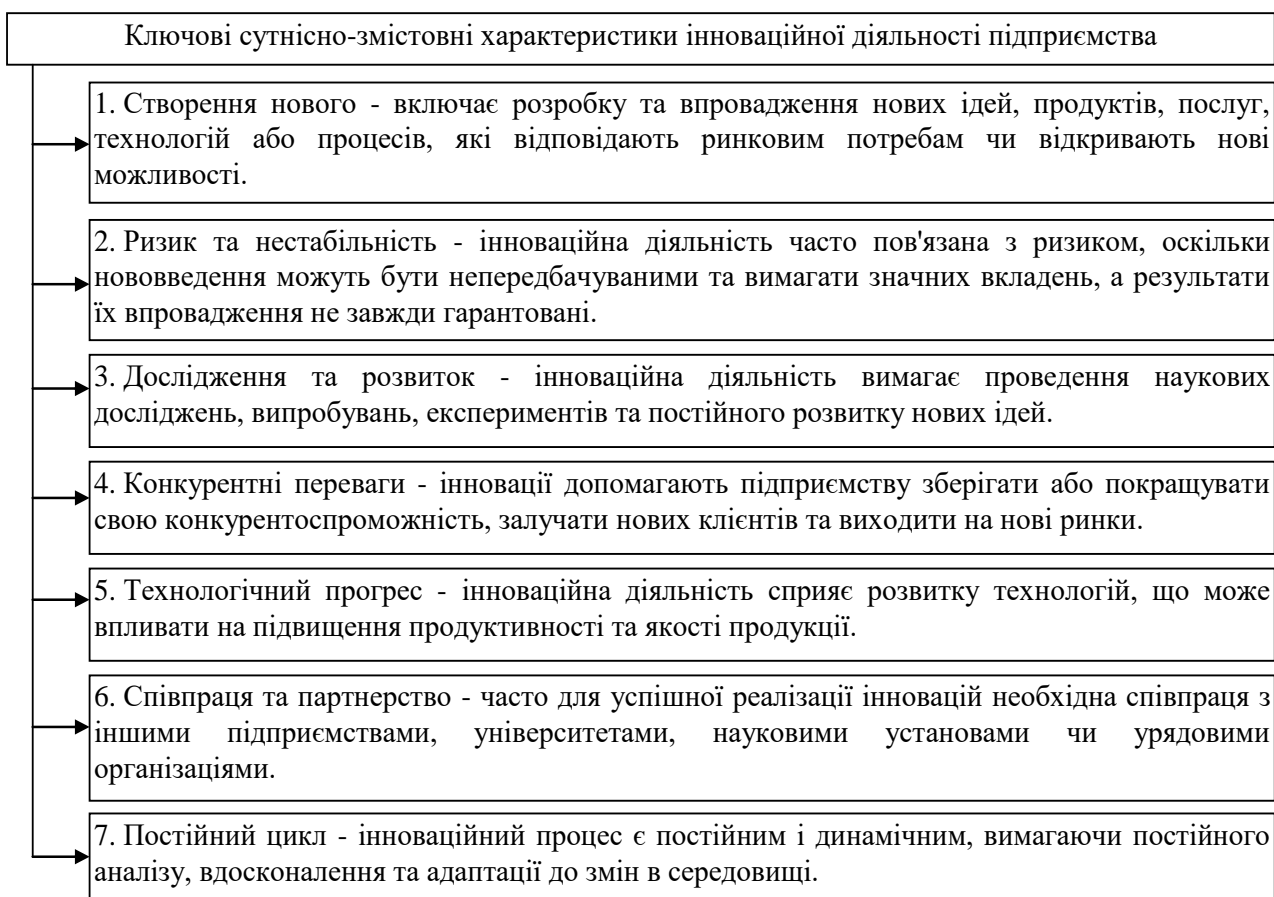

Рис. 1.1. Ключові сутнісно-змістовні характеристики інноваційної діяльності підприємства

Джерело: складено автором за [12; 41]

Головна мета інноваційної діяльності - забезпечити конкурентоспроможність підприємства на ринку, збільшити його ефективність, покращити якість продукції та задоволення потреб споживачів [45, с.16].

Інноваційна діяльність підприємства передбачає вирішення ряду завдань, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та зміцнення конкурентних позицій на ринку [20; 43]:

- створення нових продуктів або послуг, що включає розробку та впровадження новаторських рішень, що задовольняють потреби клієнтів та відповідають змінам у суспільстві;

- впровадження нових технологій, полягає у використанні передових технологій для покращення процесів виробництва, зменшення витрат та підвищення якості продукції;

- розвиток інноваційної культури в організації, тобто створення сприятливого середовища для виникнення, розробки та впровадження нових ідей у всіх рівнях підприємства;

- пошук нових ринків та можливостей, що передбачає дослідження нових ринків та механізмів їхнього проникнення для розширення сфери впливу;

- управління змінами, тобто ефективного впровадження інноваційних змін, що передбачає підготовку персоналу та управління процесами змін в організації;

- оптимізація внутрішніх процесів, що має на увазі вдосконалення внутрішніх процесів управління, виробництва та постачання для забезпечення ефективності діяльності;

- розробка стратегій інноваційного розвитку, а саме визначення напрямків та планування інноваційного розвитку підприємства на майбутнє;

- формування і підтримка партнерств, тобто співпраця з науковими установами, іншими компаніями чи стартапами для обміну ідеями та ресурсами;

- оцінка інноваційних результатів, а саме аналіз та відстеження ефективності впроваджених інновацій для коригування стратегій та планів діяльності.

Ці завдання допомагають підприємствам стати більш конкурентоспроможними, адаптивними та інноваційно орієнтованими на ринку.

Інноваційна діяльність підприємства виконує кілька ключових функцій, спрямованих на розвиток та зміцнення його конкурентних позицій (рис. А.2 Додатку А). Ці функції інноваційної діяльності спільно допомагають підприємствам підтримувати розвиток, адаптуватися до змін на ринку та залишатися конкурентоспроможними, що має значення в сучасних умовах.

Структура інноваційної діяльності підприємства включає різні етапи та підпроцеси, які спільно спрямовані на розробку, впровадження та управління інноваціями. Зазвичай вона може бути представлена наступним чином [2; 7]:

1. Стратегічне планування інновацій. Цей етап включає аналіз ринку, визначення стратегічних цілей інноваційної діяльності, формування планів та призначення ресурсів для реалізації інноваційних проектів.

2. Дослідження та розробка. Цей етап передбачає проведення наукових досліджень, розробку концепцій, прототипів нових продуктів або технологій, тестування їх ефективності та потенціалу на ринку.

3. Управління інноваційним процесом. Це включає планування кроків для впровадження інновацій, координацію команди, відстеження прогресу проектів та управління ризиками.

4. Впровадження інновацій. На цьому етапі проводиться комерціалізація розроблених продуктів чи технологій на ринок, впровадження нововведень в бізнес-процеси підприємства.

5. Маркетинг і продаж інновацій. Цей етап охоплює стратегії маркетингу, реклами, вивчення реакції ринку та просування інноваційних продуктів.

6. Оцінка інноваційної діяльності. Включає аналіз ефективності інноваційних проектів, вимірювання результатів та їх впливу на діяльність підприємства.

7. Управління змінами. Важливий аспект для впровадження інновацій, який передбачає підготовку персоналу, зміни в організаційній культурі та процесах, щоб адаптуватися до нових умов.

Ці складові частини взаємопов'язані і утворюють структуру інноваційної діяльності, яка спрямована на успішне створення, впровадження та ефективне управління інноваціями в підприємстві.

Можна зробити висновок, що організація інноваційної діяльності включає систему взаємопов'язаних елементів, починаючи з інформаційного забезпечення науково-технічних інновацій, й закінчуючи координацією та регулюванням розвитку інноваційної діяльності. Результатом цього процесу є інноваційний процес, який можна розглядати як послідовність дій, у результаті яких ідея перетворюється на конкретний продукт та поширюється під час практичного використання.

1.2. Механізм управління інноваційною діяльністю підприємства

Управління інноваційною діяльністю підприємства вважається новим поняттям у науковому та управлінському середовищі. Це самостійна галузь управлінської науки та професійної діяльності, спрямована на формування та забезпечення умов для інноваційного розвитку будь-якої організації [24, с.45].

Враховуючи різноманітні наукові підходи та їх синтез у єдине ціле, можна сформулювати власне визначення поняття «управління інноваційною діяльністю». Це система принципів, методів та форм управління процесом створення, впровадження, виробництва та реалізації інновацій з метою досягнення оптимальних економічних результатів у цій сфері діяльності на підприємстві.

Мета управління інноваційною діяльністю підприємства полягає у забезпеченні ефективного функціонування процесу створення нововведень всередині компанії з метою підвищення її конкурентоспроможності на ринку у майбутньому [8, с.336].

Основні цілі управління інноваційною діяльністю підприємства включають [20, с.268]:

- забезпечення тривалого і стійкого функціонування інноваційного процесу шляхом ефективної організації всіх його складових елементів та систем;
- розробка конкурентоздатної інноваційної продукції за найбільш оптимальними та результативними шляхами.

Отже, управління інноваціями на підприємстві спрямоване на забезпечення ефективності у процесі створення нових продуктів чи послуг і їх подальше успішне позиціонування на ринку для досягнення конкурентних переваг у майбутньому.

Відповідно до цілей формуються завдання управління інноваційною діяльністю підприємства, що наведені на рис. А.3 Додатку А.

Система управління інноваційною діяльністю підприємства складається з двох підсистем: керуючої (суб'єкта управління) і керованої (об'єкта

управління), між якими відбувається передача інформації. Цей потік інформації є процесом управління, тобто розробкою та реалізацією дій суб'єкта управління на об'єкті управління. Механізм керуючого впливу включає в себе збір, обробку та передачу необхідної інформації та ухвалення відповідних рішень.

Суб'єктами управління в інноваційній діяльності можуть бути менеджери та спеціалісти різного рівня, залежно від конкретного об'єкта управління. Об'єктами управління в інноваційній діяльності можуть стати інноваційні процеси, сама інноваційна діяльність, новаторські рішення, а також економічні взаємовідносини між учасниками ринку інновацій [8, с.276].

Загальна схема управління інноваційною діяльністю підприємства, як системи представлена на рис. 1.2.

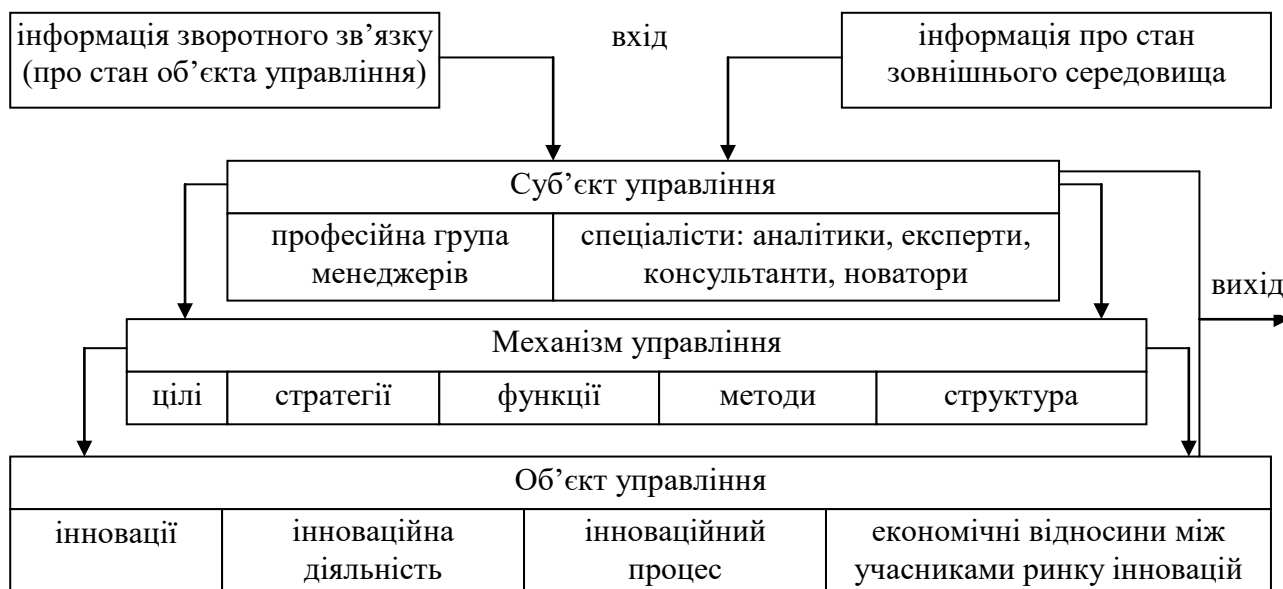

Рис. 1.2. Загальна схема управління інноваційною діяльністю підприємства, як системи

Джерело: складено автором за [18]

Управління інноваційною діяльністю у формі системи - це сукупність як неформальних, так і формальних правил, принципів, норм, методів, цінностей, орієнтирів, організаційних форм, зв'язків і економічних відносин, які регулюють різні аспекти інноваційної діяльності [7, с.138].

У теорії та практиці існують кілька підходів до класифікації функцій інноваційного управління. На нашу думку, до основних функцій, які

відображають суть управління інноваційною діяльністю підприємства, належать ті, що представлені на рис. А.4 Додатку А.

Названі функції визначають області управлінської діяльності, спрямовані на вирішення конкретних завдань взаємодії між різними підрозділами фірми, що потребують вжиття ряду специфічних заходів [1, с.43].

Ефективний механізм передбачає системне впровадження інновацій та досягнення соціально-економічної ефективності в реалізації інноваційних рішень протягом тривалого періоду. Інноваційний шлях є єдиним напрямом розвитку, що передбачає структурні та якісні зміни в об'єкті управління.

Механізм управління інноваціями на підприємстві - це складна система взаємопов'язаних елементів, спрямованих на регулювання та сприяння послідовному впровадженню оновлень та покращень у різних сферах його діяльності через цілеспрямовані інноваційні заходи. Використання цього механізму має на меті досягнення рівня інноваційного розвитку, який дозволяє підприємствам працювати більш ефективно в умовах посиленої конкуренції.

Механізм управління інноваційною діяльністю діє ефективно, коли має відповідну підтримку, що означає належні кошти для нормального функціонування економічних процесів. Отже, інтелектуальні, інформаційні, людські та фінансові ресурси вважаються основними засобами забезпечення роботи механізму управління інноваційною діяльністю [13, с.476].

Успішна діяльність механізму управління інноваційною сферою залежить від наявності розвиненої інноваційної інфраструктури. Ця інфраструктура включає як внутрішні ресурси (матеріальне обладнання, кваліфікований персонал, фінансові ресурси, інтелектуальна власність і т.д.), так і зовнішнє оточення (виробничо-технологічні, фінансові, інформаційні, освітні, експертні та консультативні структури) промислових підприємств [2, с.76].

Якщо розглядати механізм управління інноваційною діяльністю підприємств з більш практичної точки зору, то слід виокремити його підпроцеси (рис. 1.3).

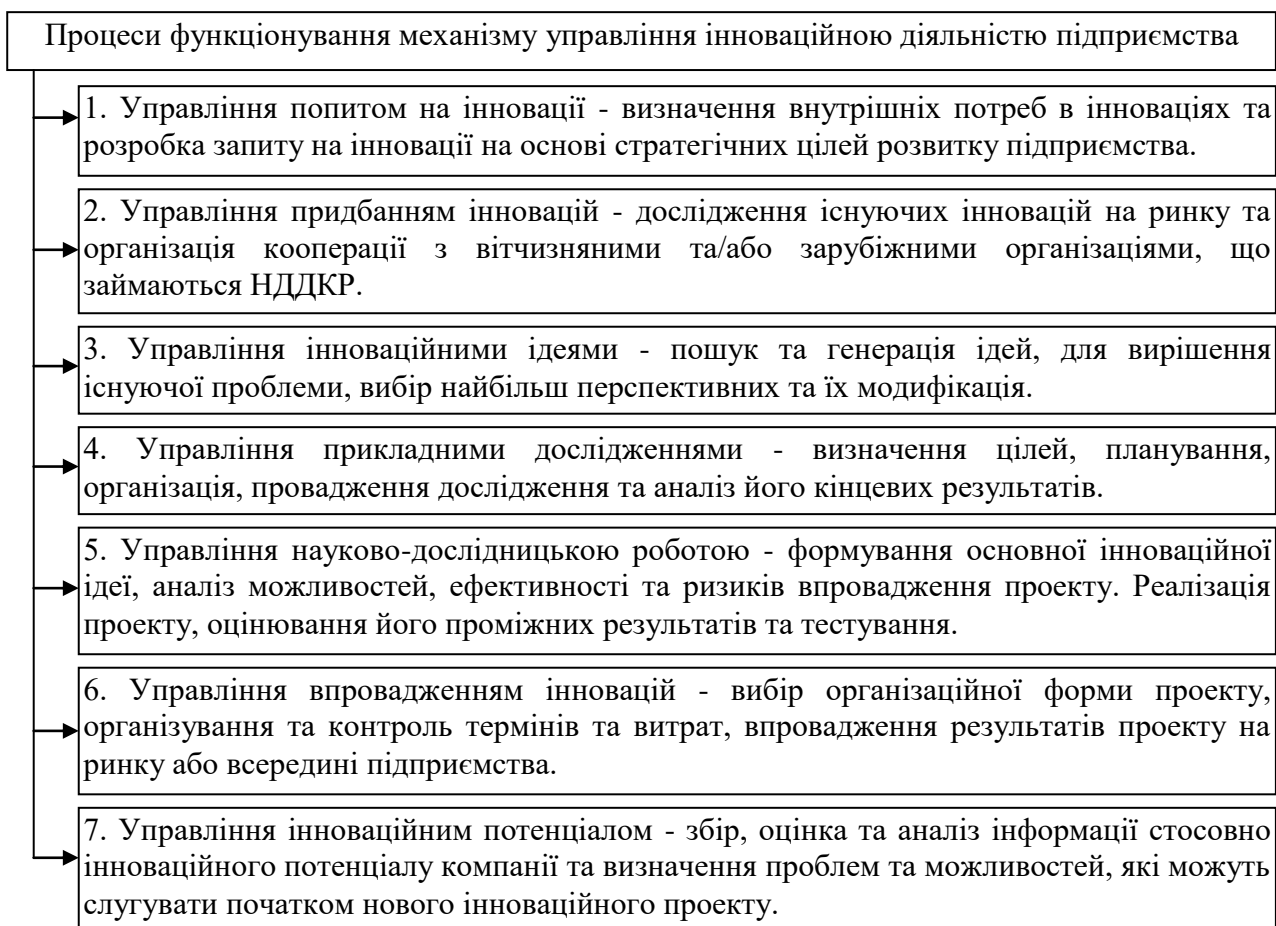

Рис. 1.3. Система процесів функціонування механізму управління інноваційною діяльністю підприємства

Джерело: складено автором за [14]

Таким чином, управління інноваційною діяльністю підприємства охоплює різноманітні аспекти, включаючи наукові, технологічні, організаційні, фінансові та трудові. Для неперервного розвитку компаній важливо створювати та постійно вдосконалювати механізм інноваційного менеджменту, який повинен бути відповідно згодженим з можливостями організації, такими як фінансові, технологічні та трудові ресурси, а також враховувати її стратегічні цілі. Забезпечення ефективності такого механізму ґрунтується на принципах безперервності, збалансованості, складності та прискорення [9, с.66].

Найважливіші напрями розробки ефективного механізму управління інноваційною діяльністю на підприємствах України відповідно до програм

інноваційного розвитку та технологічних платформ наведені на рис. А.5. Додатку А.

Ефективність проведення інноваційної діяльності оцінюється за допомогою різноманітних економічних та фінансових критеріїв. Один з поширених методів оцінки - це використання інтегрального показника. Цей показник визначається як середнє значення нормованих показників, що описують різні аспекти оцінюваного об'єкта [18, с.111].

Для оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства використовують такі показники: ефективність використання основних засобів, раціональне використання трудових ресурсів, рівень прибутковості, період окупності та доходність. Методи розрахунку цих показників можна знайти в табл. А.2 Додатку А.

Першим аспектом оцінки інноваційної діяльності є ефективність використання основних засобів, яка визначається як співвідношення середньої частки прибутку на 1 тис. гривень основних засобів, залучених у процес інновацій. Другим показником є ефективність використання трудових ресурсів, які беруть участь у впровадженні інноваційних проектів. Цей показник розраховується як співвідношення середньої частки прибутку від інноваційної діяльності до числа задіяних працівників. Індекс прибутковості визначається як співвідношення частки прибутку до 1 гривні витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю підприємства. Дисконтований строк окупності – це період, за який підприємство поверне витрати на впровадження та реалізацію інновацій. Останнім показником є внутрішня норма доходності, що відповідає ставці дисконтування, при якій економічний ефект від реалізації інновації дорівнює нулю [33, с.176].

Таким чином, врахування виявлених напрямів ефективного управління інноваційною діяльністю та впровадження інформаційно-аналітичних систем сприятиме ефективному керуванню процесом реалізації продуктивних та процесних інновацій на підприємствах. Інноваційний менеджмент стає складним механізмом управління, який має створювати найбільш сприятливі

умови для проведення інноваційної діяльності, а також забезпечувати можливості досягнення ефективності та розвитку.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ управління інноваційною діяльністю підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що інноваційна діяльність підприємства охоплює процес створення, впровадження та поширення нововведень у всіх сферах його діяльності. Це включає розробку нових продуктів або послуг, застосування передових технологій, зміни в організаційній структурі, методах виробництва чи управління. Сутність інновацій полягає в здатності підприємства створювати щось нове, що може бути корисним для ринку та споживачів.

2. Обґрунтовано, що організація інноваційної діяльності включає систему взаємопов'язаних елементів, починаючи з інформаційного забезпечення науково-технічних інновацій, й закінчуючи координацією та регулюванням розвитку інноваційної діяльності. Результатом цього процесу є інноваційний процес, який можна розглядати як послідовність дій, у результаті яких ідея перетворюється на конкретний продукт та поширюється під час практичного використання.

3. Встановлено, що механізм управління інноваціями на підприємстві - це складна система взаємопов'язаних елементів, спрямованих на регулювання та сприяння послідовному впровадженню оновлень та покращень у різних сферах його діяльності через цілеспрямовані інноваційні заходи. Використання цього механізму має на меті досягнення рівня інноваційного розвитку, який дозволяє підприємствам працювати більш ефективно в умовах посиленої конкуренції.

4. Доведено, що врахування виявлених напрямів ефективного управління інноваційною діяльністю та впровадження інформаційно-аналітичних систем сприятиме ефективному керуванню процесом реалізації продуктових та процесних інновацій на підприємствах. Інноваційний менеджмент стає складним механізмом управління, який має створювати найбільш сприятливі умови для проведення інноваційної діяльності, а також забезпечувати можливість досягнення ефективності та розвитку.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФЕСИК С.В.»

2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка здійснення інноваційної діяльності підприємства

Дослідження сучасного стану інноваційної діяльності підприємства будемо здійснювати на базі приватного підприємства «Фесик Сергій Васильович» (далі – ПП «Фесик С.В.»). ПП «Фесик С.В.» успішно функціонує на ринку контрактного виробництва електроніки з 2006 року та спеціалізується на проектуванні РЕА та монтажі друкованих плат. Компанія розпоряджається власним високотехнологічним виробництвом і пропонує клієнтам послуги найвищої якості.

Мета створення ПП «Фесик С.В.» полягає в досягненні прибутку через виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також у здійсненні інших видів діяльності, не заборонених чинним законодавством України, включаючи зовнішньоекономічну діяльність.

Характеристика основних видів виробничих послуг ПП «Фесик С.В.» представлено в табл. Б.1 Додатку Б.

Стратегічний курс ПП «Фесик С.В.» націлений на постійний розвиток та самовдосконалення, спрямований на підвищення якості надаваних послуг. Завдяки систематичній профілактиці існуючого виробничого обладнання та інвестиціям у нове обладнання, підприємство володіє надійним сучасним високотехнологічним виробничим комплексом. Крім того, постійне навчання та підготовка персоналу забезпечують наявність досвідчених та висококваліфікованих фахівців у колективі. Показниками успішного розвитку є постійне розширення асортименту виробів та зростаюча кількість клієнтів. В даний момент ПП «Фесик С.В.» щорічно випускає понад 140000 виробів для клієнтів як з України, так і з-за кордону.

Організаційна структура управління ПП «Фесик С.В.» представлена на рис. Б.1. Додатку Б. В організаційну структуру ПП «Фесик С.В.» входить ряд підрозділів, між якими розподілені певні операційні функції. У всіх структурних підрозділах компанії працює біля 50 працівників.

Передусім доцільно здійснити розрахунок основних економічних показників діяльності за даними фінансової звітності ПП «Фесик С.В.» згідно даних табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники господарської діяльності ПП «Фесик С.В.»

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	+, -	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2588,8	3327,4	6090,3	3501,50	135,26
Валовий прибуток, тис. грн.	661,2	1015,4	2894,1	2232,90	337,70
Чистий прибуток, тис. грн.	530,9	842,0	2428,0	1897,10	357,34
Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	42	48	53	11,00	26,19
Середньорічна вартість:					
– необоротних активів;	622,85	662,60	1509,65	886,80	142,38
– оборотних активів	1111,35	1920,25	2746,25	1634,90	147,11
Фондовіддача, грн	4,16	5,02	4,03	-0,12	-2,94
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	2,33	1,73	2,22	-0,11	-4,80
Продуктивність праці, тис. грн.	61,64	69,32	114,91	53,27	86,43
Рентабельність господарської діяльності, %	20,51	25,31	39,87	19,36	x

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз свідчить про прибутковість діяльності ПП «Фесик С.В.», що підтверджується даними щодо чистого доходу від реалізації продукції та чистого прибутку. Наприклад, чистий дохід підприємства у 2022 році становив 6090,3 тис. грн., що на 3501,5 тис. грн. або на 135,26% перевищує показник 2020 року. Чистий прибуток також суттєвий, а зростання його від 2020 до 2022 року становило 3,57 рази, з 530,9 тис. грн. до 2428,0 тис. грн. Також відзначається тенденція до збільшення середньорічної вартості необоротних

активів: в 2022 році цей показник зрос на 142,38% в порівнянні з 2020 роком, з 622,86 тис. грн. до 1509,65 тис. грн.

Щодо фондівддачі, хоча значення в 2022 році трошки менше, ніж у 2020 році, вона все ж має позитивне значення, виявляючи ефективне використання основних засобів. Підприємство є рентабельним, при цьому в 2022 році спостерігається зростання рівня рентабельності на 19,36 пунктів у порівнянні з 2020 роком.

Інноваційна діяльність ПП «Фесик С.В.» направлена на впровадження передових технологій у контрактному виробництві електроніки та проектуванні РЕА, а також монтажі друкованих плат. Підприємство функціонує на висококонкурентному та інноваційному ринку контрактного виробництва електроніки в Україні.

Дослідження підтверджують, що інноваційна спрямованість ПП «Фесик С.В.» на цьому висококонкурентному ринку неодмінно пов'язана з ризиками. Основний серед них - це невизначеність, яка виникає при ухваленні рішень, час втілення відбувається з плином часу. Тому при розробці інноваційних проектів враховується ймовірнісний характер очікуваних результатів.

По-перше, важливо провести аналіз зовнішніх факторів, які впливають на загальні ризики інноваційного розвитку ПП «Фесик С.В.». Це означає вивчення середовища, у якому діє підприємство, і загальних тенденцій у сфері інновацій на ринку контрактного виробництва електроніки. Серед цих факторів слід виділити параметри, які будуть представлені у табл. Б.2 Додатку Б.

Також ми розглянемо внутрішні фактори ризику інноваційного розвитку ПП «Фесик С.В.» та їх характеристики, які будуть представлені у табл. Б.3 Додатку Б.

Оцінюючи це групування факторів, які впливають на ризики інноваційного розвитку, ми плануємо провести детальне дослідження конкретних чинників впливу, ранжуючи їх та визначаючи загальний рівень інноваційних ризиків ПП «Фесик С.В.».

З урахуванням важливості зовнішніх і внутрішніх факторів на кожному компоненту впливу на інноваційні ризики, плануємо скласти зведену таблицю зважених оцінок цих факторів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Зведена таблиця зважених оцінок зовнішніх та внутрішніх факторів
впливу на ризики інноваційного розвитку ПП «Фесик С.В.»**

Фактори	Оцінка	Важливість	Зважена оцінка
1. Зовнішні загальні фактори інноваційного ризику	3	1	-1,75
1.1. Законодавчо-регулюючі	1	0,25	0,25
1.2. Економічні	-3	0,3	-0,9
1.3. Політичні	-7	0,15	-1,05
1.4. Технологічні	-4	0,15	-0,6
1.5. Ринкові	7	0,1	0,7
1.6. Форс-мажорні	-3	0,05	-0,15
2. Внутрішні загальні фактори інноваційного ризику		1	1
2.1. Стратегічні	16	0,15	2,4
2.2. Організаційні	-10	0,25	-2,5
2.3. Управлінські	4	0,2	0,8
2.4. Інформаційні	-1	0,3	-0,3
2.5. Соціально-психологічні	6	0,1	0,6
Всього	x	x	-0,75

Джерело: складено автором

Результати дослідження вказують на переважання загроз серед зовнішніх факторів інноваційного ризику, пов'язаних зі складною військово-політичною та економічною ситуацією в Україні. Одночасно зовнішні законодавчо-регулюючі та ринкові фактори інноваційного ризику мають позитивний вплив. Щодо внутрішніх факторів інноваційного ризику, вони переважно мають позитивне значення за основними компонентами, за винятком організаційного та інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ПП «Фесик С.В.».

Результати оцінки якості та актуальності інноваційної діяльності ПП «Фесик С.В.» на основі фінансової звітності представлені у табл. Б.4 Додатку Б. Проведений аналіз показав, що у 2022 році підприємство отримало доходи від реалізації інноваційної продукції на суму 3226,9 тис. грн., що на 1881,1 тис. грн. або на 139,78% більше, ніж у 2020 році. При цьому компанія використовує як власні, так і залучені кошти для реалізації інноваційних стратегій. У 2022 році

вартість власного капіталу, спрямованого на фінансування інноваційної діяльності, зросла на 1015,7 тис. грн. або на 185,79%, склавши 1562,4 тис. грн.

Результати оцінки інноваційності підприємницької кооперації та партнерства ПП «Фесик С.В.» представлені у табл. Б.5 Додатку Б. За результатами дослідження встановлено, що загальна кількість підприємств-партнерів, з якими співпрацює підприємство у 2022 році, зросла на 4 одиниці або на 11,76%, досягнувши 38 одиниць. Також відбулося розширення спектру типів партнерської кооперації на 3 одиниці. У цьому ж періоді спостерігалось зростання кількості спільних інноваційних проектів на 6 одиниць або на 40,00%, досягнувши 21 одиницю.

Результати оцінки інноваційності бізнес-процесів ПП «Фесик С.В.» представлені у табл. Б.6 Додатку Б. За результатами аналізу виявлено, що підприємство вкладає значні кошти у придбання технологій для створення та реалізації інноваційної діяльності. Зокрема, у 2022 році такі витрати склали 998,6 тис. грн., що на 661,9 тис. грн. або на 196,58% перевищує рівень 2020 року. Витрати на участь у виставковій діяльності зросли на 89,8 тис. грн. або на 72,65%, досягнувши 213,4 тис. грн. Проте варто відзначити негативний момент - зменшення кількості виставок, де були представлені інноваційні проекти ПП «Фесик С.В.».

В результаті аналізу інноваційного розвитку компетенцій персоналу ПП «Фесик С.В.», представленого в табл. Б.7 Додатку Б, виявлено, що у 2022 році спостерігалось збільшення витрат на перепідготовку персоналу на суму 188,8 тис. грн. або на 129,58%, досягнувши 334,5 тис. грн. Кількість співробітників, які отримали навчання за новітніми методами роботи, у цьому ж періоді становила 10 осіб, що на 1 особу або на 11,11% більше, ніж у 2020 році. Також зафіксовано зростання кількості працівників, зайнятих у виробництві та реалізації інноваційної продукції, на 3 особи або на 25,00%.

Дослідження вказують на високі показники інноваційного зросту у ПП «Фесик С.В.» протягом 2020-2022 років. Підприємство не робить значної залежності від позикових джерел для фінансування своєї інноваційної

діяльності. У той же час показники інноваційної стійкості вказують, що ПП «Фесик С.В.» в змозі самостійно фінансувати свою власну інноваційну діяльність та стратегічний розвиток.

2.2. Дослідження системи стратегічного управління розвитком інновацій на підприємстві

Стратегічне управління інноваціями в ПП «Фесик С.В.» є ключовим елементом інноваційно-інвестиційного менеджменту. Ця складова включає в себе широкий спектр завдань, пов'язаних з плануванням та впровадженням інноваційних проектів і програм, спрямованих на якісні зміни в діяльності організації на ринку, у виробництві або в соціальній сфері підприємства.

Інноваційна стратегія ПП «Фесик С.В.» є одним із ключових інструментів для досягнення цілей організації. Вона відрізняється від інших підходів своєю новизною, особливо для даної організації, у відношенні до галузі ринку, споживачів та загалом країни [24, с.118].

Важливо відзначити, що будь-які стратегічні кроки, які вживає ПП «Фесик С.В.», мають в собі елементи інновацій, оскільки вони базуються на новаторських підходах у економіці, виробництві, маркетингу або управлінні. Наприклад, одна з таких стратегій, характерних для ринкового середовища, – продуктова стратегія, яка спрямована на розробку нових продуктів, технологій та підходів у сфері збуту, що ґрунтується саме на інноваціях. Це також відноситься й до інших стратегій. Наприклад, стратегія розвитку компанії ПП «Фесик С.В.» націлена на підтримку постійного росту та дієвого функціонування у майбутньому. Вона спирається на використання передових науково-технічних розробок у сфері техніки, організації, технологій та управління, утворюючи комплексний підхід до інновацій.

Розглянемо основні проекти розробки продуктових інновацій, які було реалізовано компанією ПП «Фесик С.В.» у 2022 році (табл. Б.8 Додатку Б).

Крім створення нових товарів, ПП «Фесик С.В.» активно працює над впровадженням сучасних техніко-технологічних інновацій. Це означає, що вони концентруються на вдосконаленні виробничих процесів, що можна вважати системою процесних інновацій у підприємства.

Процесні інновації, які реалізує ПП «Фесик С.В.», охоплюють

впровадження нових або значно вдосконалених технологічних методів виробництва, включаючи і способи передачі продукції. Ці зміни можуть бути пов'язані з використанням нового обладнання, удосконаленням організації виробництва, новими методами або сукупністю цих підходів, а також застосуванням результатів досліджень та розробок. Основна мета таких інновацій полягає у підвищенні ефективності виробництва або передачі на підприємстві вже існуючої продукції. Але такі зміни можуть також спрямовуватися на виготовлення або постачання нових технологічних продуктів, які не можуть бути створені чи постачені за допомогою стандартних виробничих методів [37, с.623].

Характеристика комплексу процесних інновацій, згрупованих за видами виробничої діяльності підприємства ПП «Фесик С.В.» представлено в табл. Б.9 Додатку Б.

Стратегія нововведень, або інноваційна політика, включає в себе об'єднання технічної та капіталовкладальної політик. Головна мета полягає в запровадженні нових технологій, продуктів та послуг. У своїй сутності стратегічне управління інноваціями у ПП «Фесик С.В.» орієнтується на досягнення майбутніх результатів через сам інноваційний процес. Інноваційна стратегія враховує ключові процеси внутрішньої організації та її зовнішнє середовище, спрямована на розвиток потенціалу інновацій у підприємства.

Саме такі інноваційні стратегії лежать в основі сучасного інноваційного менеджменту, особливо в умовах постійних змін у зовнішньому середовищі.

Розробка інноваційної стратегії у ПП «Фесик С.В.» базується на стратегічних управлінських рішеннях, що:

- орієнтовані на майбутнє та враховують постійні зміни у середовищі;
- пов'язані із значними матеріальними ресурсами та широким використанням інтелектуального потенціалу;
- характеризуються гнучкістю й адаптивністю до змін у ринкових умовах;
- враховують неконтрольовані зовнішні фактори, на які організація не має впливу.

Стратегія інновацій у ПП «Фесик С.В.» ґрунтується на кількох підходах:

- визначення пріоритетів у розвитку новацій, враховуючи цілі й завдання основних стратегій компанії;

- спрощення управління для прискорення процесу від дослідження до виробництва й у продажу шляхом скорочення рівнів в управлінні;

- мінімізація строків створення нових проектів та впровадження інновацій, використовуючи принципи паралельної та інтегральної роботи для вирішення завдань інновацій.

Ухвалення інноваційної стратегії відбувається на вищому рівні керівництва організацією й управління службою НДДКР (рис. 2.1).

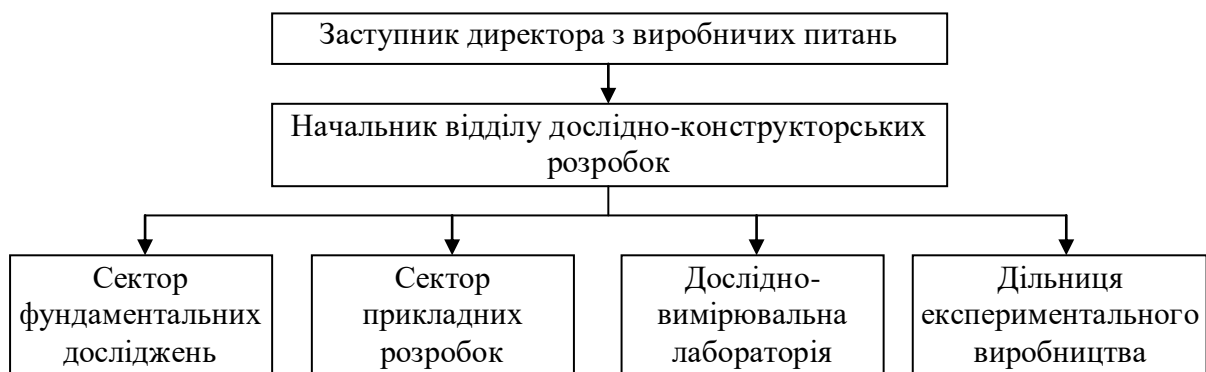

Рис. 2.1. Структура управління інноваційною діяльністю ПП «Фесик С.В.»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Відділ дослідно-конструкторських розробок у ПП «Фесик С.В.» зосереджується на організації, розповсюдженні та використанні новаторських наукових досліджень та розробок, спрямованих на розвиток наукового потенціалу. Це сприятиме підвищенню ефективності інноваційної діяльності компанії [42, с.155].

Головне завдання цього відділу полягає в аналізі стану інноваційної діяльності у центрі та розробці стратегій для підвищення цього рівня. До загальних принципів відділу варто віднести такі:

1. Відділ дослідно-конструкторських розробок у ПП «Фесик С.В.» є самостійним відділом, який підпорядковується голові компанії.

2. У своїй діяльності відділ дослідно-конструкторських розробок

дотримується Конституції України, законів, постанов Верховної Ради України, актів Президента та Кабінету Міністрів України, а також положень, що регулюють його функції та обов'язки.

3. Начальник відділу дослідно-конструкторських розробок призначається та звільняється з посади лише керівником підприємства.

4. В межах своєї компетенції відділ співпрацює з органами виконавчої влади, внутрішніми та зарубіжними інноваційними структурами, фондами, підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності, професійними спілками та їх об'єднаннями, які займаються інноваційною діяльністю.

Відділ дослідно-конструкторських розробок у компанії ПП «Фесик С.В.» відповідає за декілька основних завдань:

- впровадження сучасних методів управління в інноваційній сфері, комерціалізація результатів наукових розробок підприємства та приваблення інвестицій. це включає співпрацю з українськими та зарубіжними підприємствами та науковими установами для ефективного використання отриманих результатів;

- підтримка проведення інноваційних та наукових досліджень на високому науково-технічному рівні та забезпечення їхньої ефективності;

- контроль за своєчасним та якісним виконанням інноваційних та наукових досліджень;

- забезпечення інформаційної підтримки для інноваційної та науково-дослідної роботи;

- підтримка впровадження результатів завершених досліджень у практику;

- облік і реєстрація інноваційних та науково-дослідних робіт, їхніх результатів і впроваджень.

У компанії ПП «Фесик С.В.» процес створення інноваційної стратегії складається з двох основних етапів. Перший етап включає визначення потрібного обсягу реальних інвестицій на певний період часу, який може бути одним роком або кількома роками. Другий етап передбачає виявлення конкретних джерел фінансування цих інвестицій [26, с.134].

Створення стратегії інноваційного розвитку у цій компанії орієнтоване в основному на довгострокові цілі (зазвичай на 3-5 років). Але вона також містить складові середньострокового (1-2 роки) та короткострокового (до 1 року) планування. Ці складові допомагають у формуванні конкретних управлінських рішень та реалізації інвестиційних програм і проектів.

Стратегія інноваційного розвитку ПП «Фесик С.В.» передбачає такі етапи, як це наведено на рис. 2.2.

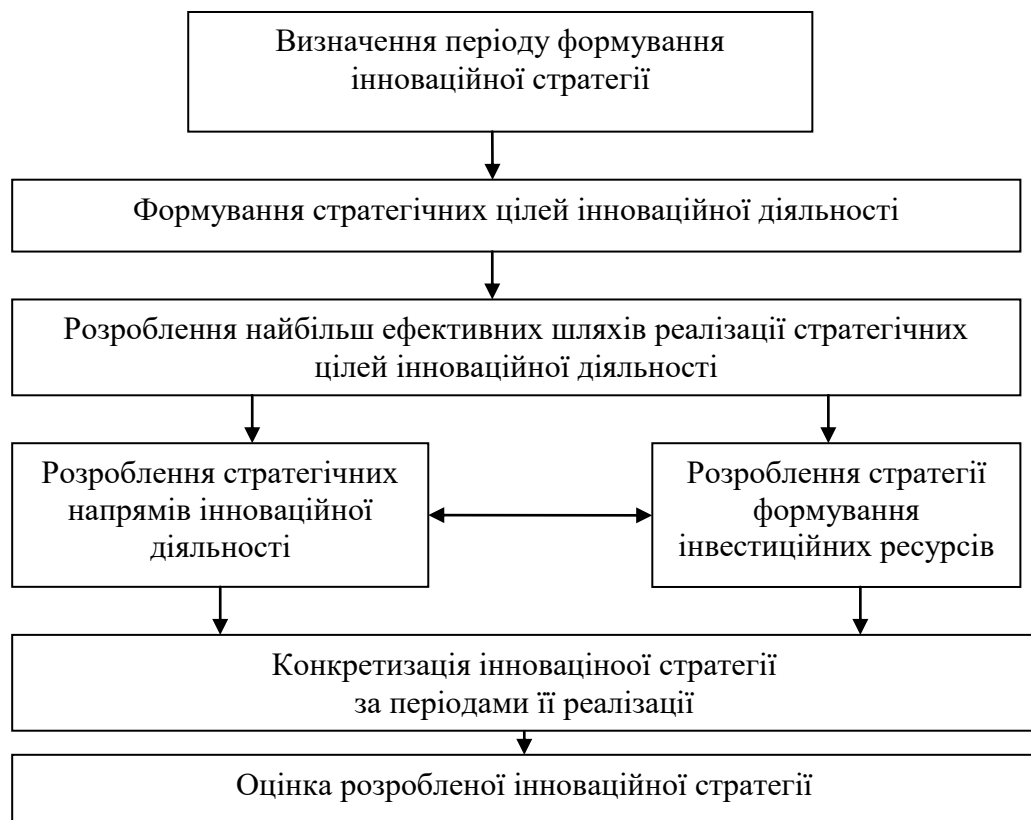

Рис. 2.2. Основні етапи процесу формування інноваційної стратегії розвитку ПП «Фесик С.В.»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Можна зробити висновок, що стратегічне управління інноваційною діяльністю у ПП «Фесик С.В.» має на меті сприяти досягненню основних цілей компанії, спрямованих на усунення загроз та використання можливостей. Інтерпретація цих цілей управління інноваційним процесом може відрізнятись в залежності від конкретного підприємства, проте методи, які використовуються, відбуваються у певній послідовності.

Висновки до розділу 2

За результатами проведеного дослідження сучасного стану розвитку інноваційної діяльності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що ПП «Фесик С.В.» успішно функціонує на ринку контрактного виробництва електроніки з 2006 року та спеціалізується на проектуванні РЕА та монтажі друкованих плат. Компанія розпоряджається власним високотехнологічним виробництвом і пропонує клієнтам послуги найвищої якості. Стратегічний курс націлений на постійний розвиток та самовдосконалення, спрямований на підвищення якості надаваних послуг.

2. Результати дослідження вказують на переважання загроз серед зовнішніх факторів інноваційного ризику, пов'язаних зі складною військово-політичною та економічною ситуацією в Україні. Одночасно зовнішні законодавчо-регулюючі та ринкові фактори інноваційного ризику мають позитивний вплив. Щодо внутрішніх факторів інноваційного ризику, вони переважно мають позитивне значення за основними компонентами, за винятком організаційного та інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

3. Встановлено, що інноваційна стратегія ПП «Фесик С.В.» є одним із ключових інструментів для досягнення цілей організації. Вона відрізняється від інших підходів своєю новизною, особливо для даної організації, у відношенні до галузі ринку, споживачів та загалом країни. Важливо відзначити, що будь-які стратегічні кроки, які вживає ПП «Фесик С.В.», мають в собі елементи інновацій, оскільки вони базуються на новаторських підходах у економіці, виробництві, маркетингу або управлінні.

4. Доведено, що стратегічне управління інноваційною діяльністю у ПП «Фесик С.В.» має на меті сприяти досягненню основних цілей компанії, спрямованих на усунення загроз та використання можливостей. Інтерпретація цих цілей управління інноваційним процесом може відрізнитися в залежності від конкретного підприємства, проте методи, які використовуються, відбуваються у певній послідовності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФЕСИК С.В.»

3.1. Напрями стратегічного розвитку підприємства на інноваційних засадах

У конкурентному й постійно змінюваному ринковому середовищі, де працює ПП «Фесик С.В.», ключовим шляхом для розвитку підприємства залишається інноваційний підхід. Інноваційний тип росту - це метод економічного зростання, що базується на постійних та систематичних нововведеннях, спрямованих на постійне удосконалення різних аспектів господарської системи. Це передбачає періодичні зміни в способах діяльності, які відповідають логіці науково-технічного прогресу та цілям системи, використання певних ресурсів для створення інноваційних товарів та формування конкурентних переваг [11, с.179].

Досягнення стратегічних цілей ПП «Фесик С.В.» найбільш ефективно можливе завдяки інноваційному зростанню. Це означає, що виконання довгострокових завдань для досягнення стратегічних цілей може відбуватися лише за умови використання інноваційного потенціалу підприємства.

Перший етап стратегічного управління інноваційним розвитком у ПП «Фесик С.В.» полягає у визначенні основних довгострокових напрямків діяльності підприємства у галузі інноваційних технологій вищим керівництвом.

У такий спосіб компанія ПП «Фесик С.В.» встановлює стратегічну мету: забезпечення свого провідного становища на національному та міжнародному ринках електроніки через збільшення частки ринку і рівня комерційної прибутковості проектів. Окрім того, ця стратегічна мета передбачає підвищення рівня інноваційного розвитку підприємства.

Для досягнення цієї стратегічної мети підприємство повинно розробляти комплекс заходів економічного, матеріально-технічного, соціального та

організаційного характеру. Впровадження цих заходів має на меті досягнення наступних результатів [21, с.57]:

- збільшення рівня прибутковості та рентабельності підприємства;
- підвищення якості продукції, що реалізується;
- підвищення ефективності системи добору, відбору та навчання кадрів.

Отже, вище керівництво ПП «Фесик С.В.» сформулювало основні стратегічні завдання, групуючи їх за напрямками розвитку підприємства у 2024 році (табл. В.1 Додатку В) на основі сформованої місії компанії.

У підприємства ПП «Фесик С.В.» виокремлюється чітка система стратегічного планування, яка включає в себе формування стратегічного бачення, створення місії та визначення стратегічних цілей. Основною метою місії підприємства є підтримка свого провідного статусу на національному ринку електроніки, досягнення цього шляхом збільшення частки ринку і рівня комерційної прибутковості проєктів, а також розвитку стратегічного інноваційного напрямку підприємства.

Для досягнення цієї місії, у підприємства визначено стратегічні цілі за різними напрямками діяльності, зокрема, з фокусом на інноваційний розвиток. При цьому, у системі формування цілей найбільшого значення надається аспектам спрямованим на клієнтів, внутрішнім бізнес-процесам, розвитку персоналу та забезпеченню поточної прибутковості, основаної на інноваціях.

Створення інноваційних стратегій у ПП «Фесик С.В.» - завдання, що лежить на плечах вищих керівних структур, і базується на вирішенні комплексу завдань: постановці стратегічних цілей; оцінці можливостей і ресурсів компанії для їх втілення; аналізі тенденцій у господарській та науково-технічній сферах; виявленні інноваційних стратегій з вибором найкращих альтернатив; розробці конкретних тактичних планів, програм, проєктів і бюджетів; оцінці діяльності підприємства з урахуванням встановлених цілей і планів [5, с.265].

Вибір конкретної стратегії залежить від широкого спектру факторів, таких як виробничі, технічні, ринкові, соціальні, культурні та інші умови, що впливають на діяльність ПП «Фесик С.В.».

При розробці стратегії інноваційного зростання, ПП «Фесик С.В.» повинно враховувати два ключових аспекти [2; 16]:

Перший аспект - це ринковий підхід, який включає аналіз зовнішнього середовища та урахування макроекономічних факторів. Компанія фокусується на розвитку ринків для своїх продуктів та пошуку нових комерційно привабливих сегментів.

Другий аспект - це ресурсна складова, де основним фактором успіху є ефективне використання внутрішніх ресурсів підприємства. Це передбачає оцінку сильних і слабких сторін компанії для оптимального використання її потенціалу.

Нижче наведено складові стратегії інноваційного зростання ПП «Фесик С.В.» за рядом напрямків (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Складові стратегії інноваційного зростання ПП «Фесик С.В.»

Напрямки стратегії	Заходи
Цільовий ринок	Розширити свою частку на ринку, акцентуючи увагу на зацікавлених споживачах конкретної продукції.
Позиція товару	Підвищити привабливість наданих послуг через збільшення гарантійного терміну експлуатації та створення комплексів послуг.
Асортимент товару	Розширити асортимент послуг і забезпечити високу конкурентоспроможність для захоплення ринкових сегментів, які можуть бути захоплені конкурентами.
Ціноутворення	Використовувати гнучку цінову політику, що дозволить швидко реагувати на зміни цін конкурентів та задовольняти потреби споживачів. Розробити програму зниження цін.
Реклама	Реалізувати нову рекламну кампанію, спрямовану на цільовий ринок, і перерозподілити рекламний бюджет для стимулювання цільових споживачів.
Просування товару	Збільшити бюджет на маркетингові заходи та активно брати участь у виставках та інших маркетингових акціях.
Стимулювання продажу	Розробити процедуру надання товару в кредит та систему гнучких знижок та націнок в залежності від умов надання послуг.
Маркетингові дослідження	Замовити маркетингове дослідження ринку виробленої продукції у спеціалізованій фірми, що займається маркетинговим аналізом.

Джерело: розроблено автором

Науково обґрунтований пошук рішень щодо вибору конкретної стратегії ПП «Фесик С.В.» повинен ґрунтуватися на урахуванні таких ключових

факторів:

- характеристика зовнішнього середовища, включаючи економічний, технологічний, політичний, соціальний, правовий, екологічний аспекти, з огляду на існуючі та очікувані тенденції зростання;

- регіональні та галузеві особливості інноваційного розвитку, які враховують специфіку розвитку у певних регіонах або галузях;

- форма власності та юридична структура суб'єкта господарювання, що визначає правовий та організаційний аспекти його діяльності;

- особливості функціонування конкретного суб'єкта господарювання, його потенціал у виробництві, збуті, кадрах, інвестиціях та інноваціях;

- порівняльна ефективність функціонування варіантів управління процесами інвестування у зростання на основі інноваційних підходів.

При цьому можна розглядати такі критерії для оцінки та вибору [16, с.21]:

- узгодженість з умовами функціонування – адаптація до зовнішніх та внутрішніх умов, зокрема регіональних особливостей, і відповідність загальній економічній стратегії зростання;

- відповідність цілям інноваційного росту – урахування інноваційних цілей у стратегії;

- оптимальний розподіл ресурсів та функцій – забезпечення ефективності через правильне співвідношення між елементами та їх функціями;

- гнучкість у вирішенні змін – здатність перебудовувати стратегію під нові умови функціонування;

- функціональна ефективність – досягнення найкращих результатів при оптимальному використанні ресурсів;

- інформаційна прозорість – доступність та ясність інформації про стратегію для всіх зацікавлених сторін.

Ці критерії важливі для створення успішної інноваційної стратегії, особливо на рівні окремого підприємства або організації.

Розглянемо фактори, які здатні сприяти або стримувати втілення обраної інноваційної стратегії ПП «Фесик С.В.» (табл. 3.6.)

Таблиця 3.2

**Чинники впливу на реалізацію обраної інноваційної стратегії
на підприємстві ПП «Фесик С.В.»**

Група чинників	Чинники сприяння	Обмежувальні чинники
Організаційно-управлінські	- висока кваліфікація управлінського персоналу; - позитивна спрямованість вищого керівництва до змін; - гнучка організаційна структура управління інноваційним розвитком	- існуючий опір змінам у сфері розробки нової продукції на рівні менеджменту середньої ланки
Інформаційно-комунікативні	- прогресивна інформаційна база підприємства; - досконалий комунікаційний процес між виробничою системою та інноваційною інфраструктурою	- недостатня інформаційна забезпеченість керівництва даними про інноваційні розробки конкурентів
Соціально-психологічні	- сприятливий психологічний клімат в колективі	- наявність психологічних бар'єрів у сприйнятті технологічних нововведень
Юридичні	- значний правовий захист власних розробок нової продукції; - наявність запатентованих нововведень та ноу-хау	- недобросовісна конкуренція з боку інших виробників у сфері використання ноу-хау підприємства
Техніко-економічні	- нове виробниче обладнання; - висока кваліфікація виробничого персоналу; - сприйнятливість до нових розробок; - постійне оновлення продукції	- виробничі потужності використовуються не на всю потужність; - виробниче обладнання підвержене швидкому моральному старінню

Джерело: розроблено автором

Можна зробити висновок, що для подолання негативних чинників управління на підприємстві ПП «Фесик С.В.» рекомендується прийняття наступних заходів. По-перше, зменшення опору до змін у сфері розробки нової продукції можна досягти шляхом залучення керівників середньої ланки до процесу впровадження проектів інноваційного розвитку. Далі, для ефективного ведення цього процесу рекомендується постійний моніторинг інноваційних розробок конкурентів. Не менш важливо зміцнити патентно-ліцензійний захист власних інновацій, щоб уникнути промислового шпіонажу та недобросовісної конкуренції. Загальне впровадження цих заходів у комплексі сприятиме розвитку інноваційного потенціалу ПП «Фесик С.В.».

3.2. Обґрунтування проекту розвитку інноваційної діяльності та оцінка ефективності запропонованих заходів на підприємстві

Основне завдання продуктової інноваційної стратегії ПП «Фесик С.В.» полягає у створенні продукту (послуги або їх комбінації) та управлінні ним таким чином, щоб інші аспекти маркетингової діяльності ставали або зовсім зайвими, або використовувалися лише як допоміжні для досягнення стратегічних цілей щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку контрактного виробництва електроніки.

Успішна діяльність на такому ринку вимагає детальної розробки та виваженості у продуктивній інновації. Рішення, пов'язані з продуктом, становлять основний компонент інноваційної стратегії підприємства. Це обумовлено тим, що продукт є ефективним засобом впливу на ринок, ключовою проблемою підприємства і джерелом прибутку. Крім того, він є центральним елементом в комплексі маркетингових заходів. Ціна, розподіл, просування всі базуються на унікальних особливостях продукту [33, с.20].

Концепцію стратегічного інноваційного зростання ПП «Фесик С.В.» представлено на рис. 3.1.

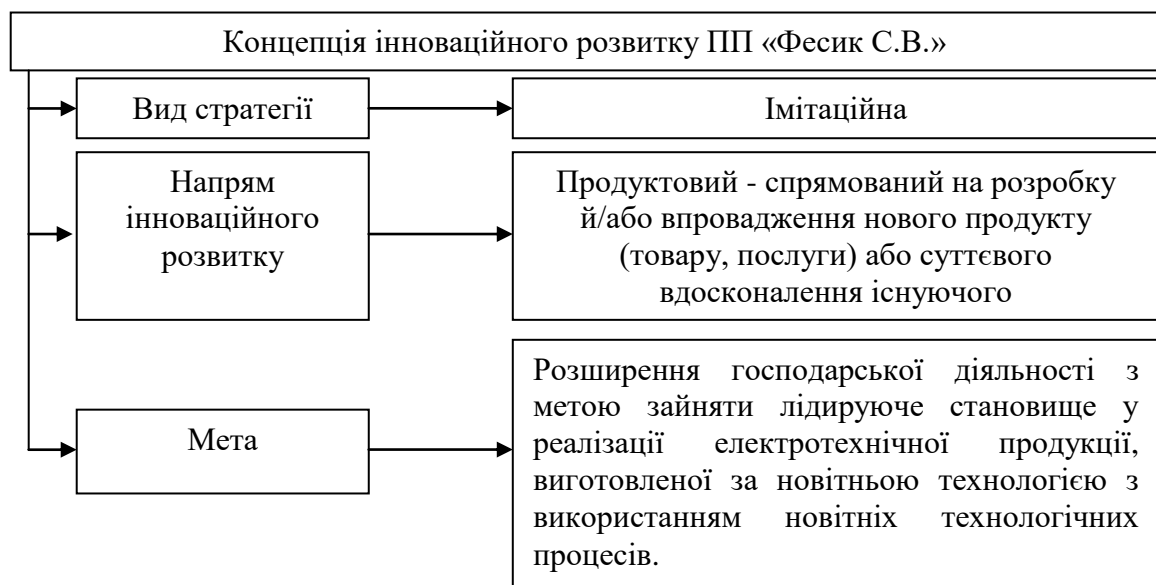

Рис. 3.1. Концепція стратегічного інноваційного зростання на засадах «продуктових інновацій» ПП «Фесик С.В.»

Джерело: розроблено автором

Після проведеного дослідження було встановлено, що одним з перспективних напрямків інноваційної діяльності на підприємстві ПП «Фесик С.В.» є продуктова стратегія, орієнтована на створення нових видів продукції для розширення на нові ринкові сегменти.

Отримані результати дослідження містять значущі факти, які можуть стати мотивацією для подальшого стратегічного інноваційного розвитку ПП «Фесик С.В.»:

1. Аналіз господарської діяльності підприємства показав, що в останні роки розробка новітніх електронних мікросхем для комп'ютерного обладнання стає все більш пріоритетною в структурі реалізовуваної продукції. Експерти у компанії ПП «Фесик С.В.» активно визначають пріоритети для майбутніх заходів і на цій основі здійснюють розробку унікальних мікросхем з передовими техніко-експлуатаційними характеристиками.

Зокрема, серед передових технічних новацій, розроблених в експериментальному виробництві ПП «Фесик С.В.», варто виділити мікросхеми серії LM1881. Ці мікросхеми використовуються для вилучення тимчасової інформації з відеосигналу, включаючи синхросуму, вертикальні синхроімпульси, імпульси колірного спалаху (burst/back porch timing), та парність поля зі стандартних відеосигналів NTSC, PAL * і SECAM з амплітудою від 0.5V до 2V p-p.

Мікросхема також здатна відокремлювати синхросигнал з нестандартного відеосигналу з підвищеною рядковою частотою. Вертикальний імпульс формується при позитивному перепаді першої врізки. У випадку, якщо цей позитивний перепад не спостерігається в межах заданого ззовні періоду затримки, імпульс формується за замовчуванням після тимчасової затримки, що може виникнути у нестандартному відеосигналі.

2. Результати аналізу встановили, що розробка мікросхем серії LM1881 є відповідною бізнес-ідеєю у контексті зростаючого ринку. Цей вид продукції відноситься до напрямку, який проявляє «динамічний ринковий ріст». Це вимагає збільшення інвестицій у цю сферу інноваційної діяльності

підприємства.

3. Дослідження показали, що найбільш перспективним у визначеній сфері бізнесу є надання послуг із виробництва унікальних мікросхем серії LM1881.

Суть стратегічного інноваційного проекту полягає в здійсненні капіталовкладень для придбання передового обладнання та матеріальних ресурсів, необхідних для ПП «Фесик С.В.» для надання нових послуг, які будуть популярні на ринку. Планується надавати послуги з виробництва мікросхем серії LM1881 для трьох ринкових сегментів: приватних осіб, малого бізнесу та корпоративних клієнтів.

Відповідно до розрахунків і досліджень фахівців підприємства, загальна сума капіталовкладень для реалізації проекту складатиме 1600000 гривень, включаючи:

- вартість всього обладнання, потрібного для втілення інноваційного проекту становить 1300 тис.грн.;
- вартість монтажу, транспортування та сервісу обладнання – 100 тис.грн.;
- розмір коштів, потрібна для постачання сировини на початковий виробничий цикл становить 200 тис.грн.

Враховано, що підприємство ПП «Фесик С.В.» може витратити 900 000 гривень власних коштів для реалізації проекту, а решту – 700 000 гривень, буде отримано у вигляді кредитних ресурсів від банку. Кредит буде наданий банком «Райффайзен» на 4 роки під 20% річних. Початок кредитного періоду заплановано на 01.01.2024 року. Відсотки за користування кредитом на поточний рік будуть сплачуватися щорічно на початку наступного року за формулою простих відсотків. Погашення суми кредиту відбудеться у останньому році після сплати відсотків.

Для реалізації проекту планується використати наступні основні засоби: законсервоване раніше виробниче приміщення та нове придбане обладнання та устаткування.

Інформація щодо вартості та терміну корисного використання основних засобів, залучених до проекту приведені в табл. В.2 Додатку В.

Виходячи з результатів аналізу ринку, встановлено планові обсяги реалізації товарів за інвестиційним проектом (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**План виробництва інноваційної продукції (мікросхем серії LM1881)
за проектом ПП «Фесик С.В.», од.**

Найменування продукції	Роки				
	2024	2025	2026	2027	2028
Мікросхеми серії LM1881-1	30000	60000	55000	70000	60000
Мікросхеми серії LM1881-2	15000	18000	20000	30000	20000
Мікросхеми серії LM1881-3	20000	40000	50000	45000	40000

Джерело: розраховано автором

Аналіз витрат показав, що операційні витрати (виробнича собівартість + адміністративні витрати + витрати на збут) 1 одиниці відповідного виду продукції становитиме: для LM1881-1 – 35,0 грн., для LM1881-2 – 37,0 грн., для LM1881-3 – 18,5 грн. Рентабельність операційної діяльності в середньому планується на рівні 15%. Дисконтна ставка визначена в розмірі 25 %.

На основі наданих даних та результатів дослідження вирішальною задачею є проведення розрахунків економічної доцільності проекту виробництва інноваційної продукції, зокрема мікросхем серії LM1881, для підприємства ПП «Фесик С.В.».

Результати проведених розрахунків щодо ефективності реалізації інноваційного проекту впровадження продуктивних інновацій ПП «Фесик С.В.» представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Показники економічної ефективності реалізації
інноваційного проекту ПП «Фесик С.В.»**

Показник	Значення
Чистий приведений доход (NPV), грн.	451 752,06
Індекс доходності (PI)	1,45
Внутрішня норма доходності (IRR), %	89
Дисконтований період окупності проекту (DPP), років	3,18
Чиста термінальна вартість (NTV), грн.	1 812 980,44

Джерело: розраховано автором

За результатами представлених розрахунків встановлено, що інноваційний проект ПП «Фесик С.В.» щодо запровадження виробництва інноваційної продукції – унікальних мікросхем серії LM1881 є ефективним.

На основі запланованих результатів від впровадження інноваційного проекту можливе прогнозування загального фінансового стану компанії ПП «Фесик С.В.» на майбутні періоди. Прогнозування ефективності запропонованих заходів буде здійснене методикою екстраполяційного планування. Цей метод передбачає, що ключові показники не піддаються значним коливанням у майбутньому періоді. Тому для прогнозування наступного тримісячного періоду (у нашому випадку – на наступні 3 роки) ми використовуватимемо середній темп приросту економічних показників ПП «Фесик С.В.» за період з 2020 по 2022 роки, припускаючи, що ці темпи зберігатимуться від 2024 до 2026 років.

Далі проведемо прогнозні розрахунки фінансових результатів розвитку діяльності, враховуючи впровадження інноваційного проекту ПП «Фесик С.В.» (табл. В.3 Додатку В).

Таким чином, визначені напрями розвитку інноваційної діяльності слід вважати ефективними, тому-що забезпечать збільшення чистого прибутку ПП «Фесик С.В.» на 451,7 грн. протягом прогнозних 5-ти років. В цілому, доводиться констатувати про те, що інвестування коштів в цей проект цілком раціональний, оскільки в результаті реалізації інноваційного проекту ПП «Фесик С.В.» буде сформовано прибуток достатньо вагомий порівняно з видатками.

Висновки до розділу 3

За результатами проведеного дослідження напрямів удосконалення інноваційної діяльності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Обґрунтовано, що досягнення стратегічних цілей ПП «Фесик С.В.» найбільш ефективно можливе завдяки інноваційному зростанню. Це означає, що виконання довгострокових завдань для досягнення стратегічних цілей може відбуватися лише за умови використання інноваційного потенціалу підприємства. Вибір конкретної стратегії залежить від широкого спектру факторів, таких як виробничі, технічні, ринкові, соціальні, культурні та інші умови, що впливають на діяльність ПП «Фесик С.В.».

2. Встановлено, що для подолання негативних чинників управління на підприємстві ПП «Фесик С.В.» рекомендується прийняття наступних заходів. По-перше, зменшення опору до змін у сфері розробки нової продукції можна досягти шляхом залучення керівників середньої ланки до процесу впровадження проектів інноваційного розвитку. Далі, для ефективного ведення цього процесу рекомендується постійний моніторинг інноваційних розробок конкурентів.

3. Визначено, що суть стратегічного інноваційного проекту полягає в здійсненні капіталовкладень для придбання передового обладнання та матеріальних ресурсів, необхідних для ПП «Фесик С.В.» для надання нових послуг, які будуть популярні на ринку. Планується надавати послуги з виробництва мікросхем серії LM1881 для трьох ринкових сегментів: приватних осіб, малого бізнесу та корпоративних клієнтів.

4. Доведено, що визначені напрями розвитку інноваційної діяльності слід вважати ефективними, тому-що забезпечать збільшення чистого прибутку ПП «Фесик С.В.» на 451,7 грн. протягом прогностичних 5-ти років. Інвестування коштів в цей проект цілком раціональний, оскільки в результаті реалізації інноваційного проекту ПП «Фесик С.В.» буде сформовано прибуток достатньо вагомих порівняно з видатками.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження управління інноваційною діяльністю в підприємницьких структурах можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що інноваційна діяльність підприємства охоплює процес створення, впровадження та поширення нововведень у всіх сферах його діяльності. Це включає розробку нових продуктів або послуг, застосування передових технологій, зміни в організаційній структурі, методах виробництва чи управління. Сутність інновацій полягає в здатності підприємства створювати щось нове, що може бути корисним для ринку та споживачів.

2. Обґрунтовано, що організація інноваційної діяльності включає систему взаємопов'язаних елементів, починаючи з інформаційного забезпечення науково-технічних інновацій, й закінчуючи координацією та регулюванням розвитку інноваційної діяльності. Результатом цього процесу є інноваційний процес, який можна розглядати як послідовність дій, у результаті яких ідея перетворюється на конкретний продукт та поширюється під час практичного використання.

3. Встановлено, що механізм управління інноваціями на підприємстві - це складна система взаємопов'язаних елементів, спрямованих на регулювання та сприяння послідовному впровадженню оновлень та покращень у різних сферах його діяльності через цілеспрямовані інноваційні заходи. Використання цього механізму має на меті досягнення рівня інноваційного розвитку, який дозволяє підприємствам працювати більш ефективно в умовах посиленої конкуренції.

4. Доведено, що врахування виявлених напрямів ефективного управління інноваційною діяльністю та впровадження інформаційно-аналітичних систем сприятиме ефективному керуванню процесом реалізації продуктових та процесних інновацій на підприємствах. Інноваційний менеджмент стає складним механізмом управління, який має створювати найбільш сприятливі умови для проведення інноваційної діяльності, а також забезпечувати можливість досягнення ефективності та розвитку.

5. Визначено, що ПП «Фесик С.В.» успішно функціонує на ринку контрактного виробництва електроніки з 2006 року та спеціалізується на проектуванні РЕА та монтажі друкованих плат. Компанія розпоряджається власним високотехнологічним виробництвом і пропонує клієнтам послуги найвищої якості. Стратегічний курс націлений на постійний розвиток та самовдосконалення, спрямований на підвищення якості надаваних послуг.

6. Результати дослідження вказують на переважання загроз серед зовнішніх факторів інноваційного ризику, пов'язаних зі складною військово-політичною та економічною ситуацією в Україні. Одночасно зовнішні законодавчо-регулюючі та ринкові фактори інноваційного ризику мають позитивний вплив. Щодо внутрішніх факторів інноваційного ризику, вони переважно мають позитивне значення за основними компонентами, за винятком організаційного та інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

7. Встановлено, що інноваційна стратегія ПП «Фесик С.В.» є одним із ключових інструментів для досягнення цілей організації. Вона відрізняється від інших підходів своєю новизною, особливо для даної організації, у відношенні до галузі ринку, споживачів та загалом країни. Важливо відзначити, що будь-які стратегічні кроки, які вживає ПП «Фесик С.В.», мають в собі елементи інновацій, оскільки вони базуються на новаторських підходах у економіці, виробництві, маркетингу або управлінні.

8. Доведено, що стратегічне управління інноваційною діяльністю у ПП «Фесик С.В.» має на меті сприяти досягненню основних цілей компанії, спрямованих на усунення загроз та використання можливостей. Інтерпретація цих цілей управління інноваційним процесом може відрізнитися в залежності від конкретного підприємства, проте методи, які використовуються, відбуваються у певній послідовності.

9. Обґрунтовано, що досягнення стратегічних цілей ПП «Фесик С.В.» найбільш ефективно можливе завдяки інноваційному зростанню. Це означає, що виконання довгострокових завдань для досягнення стратегічних цілей може відбуватися лише за умови використання інноваційного потенціалу

підприємства. Вибір конкретної стратегії залежить від широкого спектру факторів, таких як виробничі, технічні, ринкові, соціальні, культурні та інші умови, що впливають на діяльність ПП «Фесик С.В.».

10. Встановлено, що для подолання негативних чинників управління на підприємстві ПП «Фесик С.В.» рекомендується прийняття наступних заходів. По-перше, зменшення опору до змін у сфері розробки нової продукції можна досягти шляхом залучення керівників середньої ланки до процесу впровадження проектів інноваційного розвитку. Далі, для ефективного ведення цього процесу рекомендується постійний моніторинг інноваційних розробок конкурентів.

11. Визначено, що суть стратегічного інноваційного проекту полягає в здійсненні капіталовкладень для придбання передового обладнання та матеріальних ресурсів, необхідних для ПП «Фесик С.В.» для надання нових послуг, які будуть популярні на ринку. Планується надавати послуги з виробництва мікросхем серії LM1881 для трьох ринкових сегментів: приватних осіб, малого бізнесу та корпоративних клієнтів.

12. Доведено, що визначені напрями розвитку інноваційної діяльності слід вважати ефективними, тому-що забезпечать збільшення чистого прибутку ПП «Фесик С.В.» на 451,7 грн. протягом прогностичних 5-ти років. Інвестування коштів в цей проект цілком раціональний, оскільки в результаті реалізації інноваційного проекту ПП «Фесик С.В.» буде сформовано прибуток достатньо вагомих порівняно з видатками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аптекарь С. С. Оцінка ефективності інноваційних стратегій підприємств. Економіка України. 2022. №1. С. 42-49.
2. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.І. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. К.: КНЕУ, 2015. 394 с.
3. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 400 с.
4. Волкова О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності: підруч. 3-є вид. К.: Центр учбової літератури, 2014. 662 с.
5. Гугелев А.В. Іноваційний менеджмент: підручник. К. : Основи, 2013. 336 с.
6. Давидова О. Особливості інноваційної діяльності у сфері послуг. Проблеми науки. 2021. № 5. С. 16–21.
7. Дикань В.Л., Кірдіна О.Г. Система інтегрованого управління інвестиційно-інноваційним розвитком підприємств. Менеджмент і маркетинг інновацій. 2020. № 1. С. 137-144.
8. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посіб. К.: Каравела, 2013. 423 с.
9. Єпіфанова І.Ю. Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств у сучасних умовах. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми зростання : збірник наукових праць / відповідальний редактор О.Є. Кузьмін. 2019. №722. С. 65–70.
10. Єфремов О.С. Особливості стратегічного планування інноваційного зростання підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. №4. Т.2. 2020. С. 69-73.
11. Завлін П.Н., Васильєв А.В. Оцінка ефективності інновацій. Суми: Вид-во «А-студіо», 2014. 216 с.
12. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб.

К. : Центр учбової літератури, 2017. 448 с.

13. Ілляшенко С.М. Управління інноваційною діяльністю: проблеми, концепції, методи: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 581 с.

14. Колодізев О.М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки: монографія. Х. : ВД ІНЖЕК, 2009. 278 с.

15. Костевко В.І. Методологічні питання оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. 2020. № 698. С. 66–73.

16. Костецький В.В., Бутов А.М. Концептуальні засади фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Наука й економіка. 2021. №4 (24). С. 20–26.

17. Крилов Є.І., Власова В.М. Аналіз ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства: навч. пос. 2-е вид., перероб. і доп. Суми: Финанси і статистика, 2013. 608 с.

18. Кучеров А.П. Об'єктне управління: інноваційний менеджмент в туризмі. К.: Учбова література, 2014. 208 с.

19. Лагутіна К. Фінансовий механізм інноваційної діяльності у корпоративному секторі економіки України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». 2021. Вип. 112. С. 27–29.

20. Лютий С.В. Інноваційний розвиток підприємств машинобудування: класифікація факторів та їх аналіз. Наука й економіка. 2021. №4 (12). С. 267–271.

21. Малюта Л.Я. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 1 (4). С. 56-63.

22. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: монографія / За ред. С.

М. Ілляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2012. 615 с.

23. Машіка Т.Й. Аналіз факторів впливу на інноваційну активність підприємств. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції “Наукові дослідження – теорія та експеримент 2016”, Полтава, 14-16 травня 2016 р. Полтава: ІнтерГрафіка, 2016. Т. 9. С 34-36.

24. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: підручник. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2019. 518 с.

25. Пересада А.А., Смірнова О.О., Онікієнко С.В., Ляхова О.О. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2015. 251 с.

26. Попова Н.О. Науково-теоретичні основи управління інноваційним розвитком на підприємстві. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. № 4(16). 2020. С. 133-136.

27. Почерніна Н.В. Інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2021. Вип. 1(3). С. 192–199.

28. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій, Закон України від 14.09.2006 № 143-V. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143-16>

29. Про інвестиційну діяльність, Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

30. Про інноваційну діяльність, Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

31. Про наукову і науково-технічну діяльність», Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page5>

32. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків, Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

33. Сич Є.М., Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства : монографія. К.: Логос, 2016. 256 с.
34. Сімоненко Д.С. Проблеми планування інноваційної діяльності підприємства. Економічні інновації. Вип. 38. 2021. С. 189-194.
35. Скалюк Р.В., Декалюк О.В. Ефекти та ефективність інноваційної стратегії підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 1. С. 149-154.
36. Товт Т.Й. Методичні підходи до визначення показників ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2020. Вип. 20.11. С. 240–249.
37. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту : магістерський курс : підручник / за ред. С. М. Ілляшенка. Суми : Університетська книга, 2014. 856 с.
38. Ушеренко С. Інноваційно-інвестиційна діяльність українських підприємств: сучасний стан і пріоритети активізації. Економічний часопис-XXI. 2016. Вип. 07-08(2). С. 56–59.
39. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: підруч. К.: Либідь, 2013. 480 с.
40. Фірсова С.М. Основні елементи інноваційного потенціалу підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2013. №3 (25). С. 202–207.
41. Череп А.В. Інвестознавство: Підручник. К.: Кондор, 2013. 398 с.
42. Череп А.В., Маркова С.В. Теоретичні аспекти створення інноваційно-інвестиційної діяльності. Інноваційна економіка. 2021. №5. С. 154-158.
43. Черноіванова Г.С. Інноваційний потенціал у концепції розробки Інноваційної стратегії підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. №34. С. 344–347.
44. Шаманська О.І. Довгострокове планування інноваційної діяльності в системі ресурсного потенціалу підприємства. Актуальні проблеми економіки. №6 (96). 2019. С. 164-168.
45. Янковий О.Г. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія. Одеса: Атлант, 2013. 470 с.

ДОДАТКИ